

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinshemii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 4

urn:nbn:de:bsz:31-103771

nobis notatum ad 5, 2, 16. Sic Augustus finito bello Hispano condidit Augustam in Lusitania cognomento Emeritam; quod ibi τὰς ἀφελικιστέρας τῶν στρατιῶν (Seniores militum) collocarat. Dio lib. LIII.

ALEXANDRIAM) Quam deinceps propter errorem supra notatum ex Indicis finibus transfulerunt ad Septentrionalem Caucasum, ut Sanutus in secretis fidel. cruc. 3, 13, 5. ex Haythono. *Alexandri oppidum* appellat Plinius 6, 17, 23. ex Bione & Diogneto. additque *hanc urbem sub ipso Caucasio esse positam*. quod de Indico Caucasio, siue Paropamisio capiendum. ut patet ex dictis, & Arriano 3, 6, 1. & 4, 4, 12. de ea sentit Strabo lib. 15. *Exacta ibi (in Paropamisadis) hyeme, & vrbe condita, habens Indiam superne ad dextram, per summa montium transitus Bactrianam.*

7, 4, 1. **MOS EST**) Quem ex aliis quoque auctoribus puto Herodoto 3, 133. Athenæo 4, 10, 6, 4. & 5. Scholiaste Aristoph. in Equites ad verba "Ὀνὲ γὰρ ἐν ἑοῖς. Suida in verbo. "Ὀνὲ πῖνν. Maximo Tyrio Orat. XII. Ammiano 18, 10, f. Curtio hoc loco, & Strabo lib. 15. docet Brisson. de regno Pers. lib. 2. pag. 219. Idem maioribus nostris tribuit Tacit. Germ. cap. 22. vbi Lipsius. Illud notandum, quod apud Athenæum 10, 10. Ctesias & Darris scribunt: *Ex omnibus festis diebus eo solo quo Perse Mithra sacra faciunt regem inebriari.* Eum ergo morem etiam Curtium hoc loco in animo habuisse puto: eoque præmississe de sacrificio diis factio. ut ita Bellus, qui pro rege se tum gerebat, nihil tum præter legem Persarum fecisse videatur. Noli ad consuetudinem populi Rom. transferre, quod Æmil. Paulus apud L. in. 44, 22, 6. queritur: *in omnibus circulis, atque etiam, si diis placet, in conuiuio esse, qui exercitus in Macedoniam ducant &c.* nec enim de iis loquitur, quibus de ratione belli serio deliberandum erat; sed conditionem ducum miseratur, quorum consilia gesta que ab otiosis, & ut fere solet, imperitis inter pocula & mensas reprehendi examinari que consueuissent.

7, 4, 3. **FAMAM**) Non muto: sed quid si *fortunam*? Acidalius.

7, 4, 5. **PRO MYRO**) Sic Persæ apud Xenophont. ὁραβάρ. 2. verebantur, ne Græci pontem transirent, ac in insula manerent, in qua ex parte una Tigri fluuio, ex altero aliuo (tolla) pro munimento viderentur.

7, 4, 8. **COBARES**) An leg. *Oebares*? hoc enim Persicum nomen. potest tamen & illud fuisse. Diodorus Siculus 47, 83. *Bagadarum* appellat, qui rem copiosius exponit.

MAGICÆ ARTIS) Multa super magis & magia supra ex Brissonii regno Persico allata & disputata, quæ tu apud eundem videbis lib. 2. pag. 179. Hic Curtius videtur de Magia superstitioni, præstigiatrice, & dæmoniaca loqui. Omnis magia, naturalis, artificialis, & præstigiatrix formas describit doctissimus noster Delcius disquis. mag. lib. 1. cap. 2. quem consules. Curtius de artificiali videtur loqui, cum *artem* appellat. Raderus. Qui intercedentibus paucissimis lineis, aliter atque aliter de mente Curtii pronunciat. quem de magica arte, qualis apud Persas fuerat, sentire, hoc est mixta ex naturali & præstigiatrice, facile quibus intelligat. Nam quod propter vocabulum *artis*, de artificiali sentire putat, nimis leue argumentum est: cum & aliæ species, vel ab vno Plinio compluribus locis *artis* nomine appellentur. Vide Acidalius ad Curt. 7, 9. & Beroaldi præfationem in Asinum Apuleianum.

VANISSIMI) Idem de ea arte iudicium est Plinii, in finitis prope locis: vnum ex posterioribus adscribam. Sic ergo librum 30. orditur: *Magicæ vanitates sæpius quidem antecedentis operis parte, vrbicunq; causa locusque poscebant, coarguimus, detegimusque etiamnum: in paucis tamen digna res est, de qua plura dicantur. vel eo ipso, quod fraudulentissima artium plurimum ipsi toto terrarum orbe, plurimisque sæculis valuit &c.* Ipsosque adeo Magos atque circulatores vulgari appellatione *vagos* appellatos, ex ver-

bis

bis Capitolini in M. Antonino cap. 13. *Plano cuidam, qui diripiendo urbis occasionem eum conficiis requirens* &c. putat Heraldus ad ista Arnobii lib. 1. *Magicarum arrium Iudi*. Sed in Capitolini loco aliam lectionem: *Plano cuidam, ex libris vett. & ratione, præferunt eruditissimi commentatores.* Ceterum artis magicæ ludibrium etiam agnoscit Propertius illo versu Eleg. 1, 1, 19.

At vos deductæ quibus est fallacia Lunæ.

Vbi fallaciam dicit Lunæ deductæ; recte sentiens Magorum carminibus non ipsam Lunam sede sua detrahi, sed mortalium oculos vana specie deludi, vt id fieri arbitrentur.

7. 4. 9. *SERVO*) Eadem fere sententia in istis Plauti Mil. Glor. 2, 9, 69.

SC. quid propius fuit,

Quam vt perirem si locutus fuisssem hero! P. A. ergo si sapias, Mustitabis. Plus oportet scire seruum, quam loqui.

PROPRIVM PERICVLVM) Quæ res efficit, vt dum illud timendo prudentes silent, resp. maximis damnis afficiatur. Eleganter id ostendit Lycurgus Orator in princ. contra Leocratam, querens: *ἴδῃα κινδυνεύοντες, καὶ ὑπὲρ τῶν κινδύων ἀπεχθυσμένοι,* & *Φιλοπολιὺν αὐτὰ Φιλοπελάγιστα δὲ κένειν εἶναι.* eum qui suo periculo rem gerat, & pro communi bono inimicitias suscipiat, non civitatis, sed negotiorum amantem videri. Hinc Capitolin. in Maximo & Balbino cap. II. *Habes sententiam P. C. mihi fortasse periculosiorem quam vobis.* Quam vulgi opinio & iniquam, & publice noxiam esse, latius prosequitur.

POCVLVM) Bessus Cobari tradidit poculum, vt colligitur ex sequentibus: Forte ipsum etiam nomen eius inferendum: *Bessus poculum ei* &c. est enim in nonnullis lib. magna hic lacuna. Nescio autem an non interpretandum hoc sit de more, qui & apud Græcos fuit, vt in symposiis audiretur ille, qui haberet calicem. Vnde acutissimus ille iocus in Demosthenem apud Plutarch. cap. 35. Cum enim ille calice insignis cæaturæ, aliisque donis ab Harpalo acceptis, male audiret, seq. purgare volentem non audiret populus, *exurgens quidam satis ait: Non audietis Athenienses istum, qui calicem habet?* Vbi inter varias lectiones à Stephano subnexas egregium est scholium *εὐ τῶν πῶς συμποσίου τῶν κῶλικῶν ἔχοντες ἴδον τὰ λεγόμενα σκολία.* Nam in compositionibus qui calicem habebant, canebant scolia, quæ appellantur. Vt nimirum eo quasi insigni totum sodalitiū agnosceret, cuius esset cautilena, adque eum se obuertere. quem morem in nonnullis Galliæ locis exacte observari vidi. Sunt autem *σκολία, μίλην περιποίησιν,* siue cantiunculæ potatorix, interdum & amatorix, quales inter vinum cani solent, cuius generis sunt pleraque, si non omnia, Anacreontica. Vide eruditissimas Animaduers. Casaub. in Athenæum 15, 14. Pertinet eodem & Platonis locus in Conuiuio, vbi Eryximachus: *πῶς ἔν, ὃ Ἀλκιβιάδῃ, ποιῶμεν; ἢ τὸς ἢ τὴν πὲρ λέγομεν ἐπὶ τῇ κῶλικῇ, ἢ τὴν πὲρ ἀδοῦμεν;* *Ecquid agimus Alcibiades?* ita neque dicimus quicquam super calicem, neque canimus? Et mox: *tu autem quem neque dixeris, & tamen satis biberis, debes optimo iure dicere.* Hi sermones *ἐπικωλικῶν λόγων* sunt Athenæo in princ. operis. An igitur & apud Persas talis consuetudo fuerit, an, vtsæpe fieri solet, ab vna gente ad aliam transfulerit Curtius, doctorem esto iudicium.

7. 4. 10. *DVCI*) Antoninus histor. part. 1. tit. 3. cap. 2. §. 14. verba hæc recensens scribit dici. quod fieri possit: Illud non perinde, Cobari ea tribui tamquam ad Alexandrum Babylonem contra magorum placitum ingredientem prolata. Illam autem lectionem dici, etiam probare videtur Cuneus, qui sic expressit ista Curtiana in Sardis venalibus, à Mirandula pronunciari faciens.

IN SVO NEGOTIO) Ideoque recte Sirachides 32, 24. monet: *Fili,*

sine consilio nihil facias, & post factum non poenitebis. & magnus ille Salomon Proverb. 3. 7. & 12. 15. *Ne sis sapiens apud teipsum.* Nempe, quod à Sophocle scriptum est,

*Rebus in arduis sapienti
Quid consilij capiat, sepe est
Difficile*

Chokier aphorism. polit. 2. 23. Vide

Lipsii Notas ad sua Polit. 3. 8. 9. Nam & Medici præstantissimi suo in morbo alios consulunt, ut Ciceroni inculcat Philiscus apud Dion. lib. XXXVIII. *οἱ τοῖς ἰατροῦς ἔχουσιν ἄρτες πλείους μᾶλλον ἢ τὰ σφίγγου γινώσκουσιν*, *Qui sunt in imperio constituti omnia potius quam sua ipsorum cognoscunt*, ut ait idem auctor lib. LV.

7. 4. 11. *TYRIDA*) Quod hic sequebatur vocabulum *ficta*, cum

Bong. Cod. & Raderi dispunxi.

OBSTAT METUS) Affine est quod notat Tacitus 3. 67. 2. in Silano reo: *proprio in metu, qui exercitum quoque eloquentiam debilitat.* Et ex apologia Demetrii locus prolixior apud Liuium 40. 15. 10. unde pauca hæc exscribam: *astronitus repentino atque inopinato malo, vix quid obiceretur, intelligere potui: necdum satis sciam quomodo me tuar.* Omni autem vocem *aliis*, quæ hic præcedebat in quibusdam edd. elegantius enim sic dixit: *obstat metus, aliis cupiditas* quam si dixisset: *aliis metus, aliis cupiditas*, quales formæ loquendi Taciti dictionem valde commendant peritis & adfueris.

CUPIDITAS) Cupidinem atque iram pessimos consultores vocat Salust. Jug. 64. 4. & in fine capituli: *animo cupienti nihil satis festinatur.* Quomodo & Claudian. de raptu Proserp. 3. 137.

— nulla rueni

Mobilitas, tardos queritur non ire iugales &c.

& Liu. 29. 35. 9. *desiderio indigentium auxilii tardius cuncta mouebantur:* Ita cupidō festinationem parit, quo nihil rectis consiliis cogitari possit iniquius. Id sapientissime ex Fabii persona Liuius 22. 39. f. expressit: *Omnia non properanti clara certaque erant: festinatio impronida est & caeca.*

QUÆ COGITAVERIS) Quæ ipse inueneris: hoc est proprii consilii. Quo ingenio Laconem describit Tacit. H. 1. 26. 4. *consilii quamuis egregy, quod non ipse afferret, inimicus; & aduersus peritos pernicious.* Inter apophth. Henrici IV. Galliarum regis, ut erat ingenii prompti, hoc quoque fertur, cum conspecto duce quodam ex vicinis mediocri cantherio vectum dixisset ad proximos: *Ecce equum insignite fortis: illisque mirantibus, quasi causam reddentem subiiecisse: Il port le duc, & tant son conseil.* Ducem, inquit, *vix cum toto suo consilio vnus vehit.*

7. 4. 12. *MAGNUM ONUS*) Vide Gruteri discurs. ad Tacit. cap. 5. Summam totius rei complectitur illa ex intima sapientiae medulla educta sententia Socratica in lib. 1. Platonis, de rep. *si ex bonis viris constaret ciuitas, in ea ita certatim ceteri incumberent ne imperarent, veluti hodie pugnati, ut imperent.*

NON IMPETV) Vellei 2. 31. 6. *Dissuadebant optimates; sed consilia impetu victa sunt.* Raderus.

7. 4. 13. *CANEM TIMIDVM*) Thrasonum est, turgidis mentis dira moliri: at Chremes (Terentianus) ad rem gerendam promptior. Sic & Athenienses [de quibus Liu. 31. 44. 10.] ad bene dicendum, quam ad gnauiter agendum accommodatioribus fuisse leguntur. Nec Aiaci promptum fuit dicere, nec Vlyssi bellare. Et Lacedæmonii verbis parcissimi, virtute longe præcelluerunt. Et apud Homerum Il. 3. 8. Græci taciti pugnam incunt, sed vim spirantes, cum barbari immuni clamore accurrerent. Denique mulieres lingua melius quam viri belligerantur. Erasmus Adag. 3. 7. 300. *Nobile cuius dicti Curtiani documentum infra est 9. 131. Nobiles ad venandum*

caute

Comment. in Curtium. lib. 7. cap. 4. num. 14. 18. 21. 22. 23.

cores in ea regione sunt, latratus abstinere dicuntur &c. Raderus. Pertinet eo nota, quam communi Græcorum genti inurit Liuius 8, 22, 9. Græci, gens lingua magis strenua, quam factis. Et hæc de iactantia ante prælium potius accipienda: eorum videlicet, quorum omnis vis virtusque in lingua sita est. ut ait Sallust. de Rep. ord. Orat. 2, 10. Nam in ipso prælio clamorem haud parui momenti sæpe fuisse, supra ad 3, 10, 1. annotatum est.

FLVMINA) Hoc multo rotundius exprimit vernaculum proverbium; **Stille Wasser gründen tieff:** peculiari linguæ Germanicæ ad adagia tum grauitate, tum etiam elegantia, quibus rebus politissimis reliquarum ybique fere parem esse contendo, sæpe & superiorem.

7, 4, 14. **SUSPENDERAT EXPECTAT**) Acidalius vere emendauit: *In his audiens* (quod est, *audiens*) *suspenderit expectatione sui, cui suffragatur ipse* Curtius 9, 7, 20, eodem modo locutus: *Ea ipsa res omnium animos expectatione suspenderit.* Raderus. Offendor tamen adhuc illo principio; *In his, forte fuit: Et his audiens susp. exp. sui; tum conf. aperit.* Aliter enim ne quidem probe cohæreant. Vel *Mentis* (pro *mentis*) *audiensium suspenderit.*

QUAM TV MENSAM) Ἰπεροδοξῆς hoc. *Dictum factum, parçmia est de re dicto citius perfecta &c.* Erasmi adag. 2, 9, 82. & 3, 6, 85. consule. Raderus.

STRENVVM METVM) Inde illud vulgo notum *pedibus timor addit alas, ex Virg. Æneid. 8, 224.* Respexit Euripid. in supp. φῶβος μὲν ἄνωγε πόδας.

7, 4, 18. **VMBRA QVOQVE VIRGÆ**) De equorum docilitate &c. Liplius, supra ad 6, 6, 18. De la Cerda ad Æn. 4, 41.

Et Nyotide infirmi cingunt
Et nos ad Martial. epigr. 9, 23.

Et Massicum virga gubernet equum.
Miror tamen nec ab illis, nec à nobis hunc nobilissimum Curtii locum animaduersum & notatum, quem Gruterus contulit in suas gnomas:

Equum generosum etiam umbra virgæ rexeris.
Scriptis & Simon homo Græcus, quem Xenophon laudat, librum de equestri re; & Xenophon ipse: in quo de equo umbra virgæ regendo nihil. Raderus. Hunc Curtii locum cum aliis à Raderus citatis aduertit Dausqueius ad illa Siliu 1, 217.

Quadrupedem flectit non cadens virga lupatis.
7, 4, 21. **CLIENTVM**) Hi erant, qui propius magnatibus deuincti, magna beneficia fere perpetua fide pensabant, ne in extremis quidem patronos suos deferentes. Ergo olim ante re Rom. ut quisque opibus, domo, paratu speciosus, per nomen & clientelas illustrior habebatur. Tacit. 3, 55, 2. proin apud eundem 13, 37, 1. maxima Tiridatis erat vis in propriis clientelis. Et Pompeii filio grauiter inculcat clientelas à patre relictas, Cato apud Hirtium de bell. Afr. cap. 22. Nihil ergo mirum, si vicissim propriis omnem lapidem mouebant patres illustri Cæsaris exemplo quem ita de se dixisse ex Agellio 5, 13. comperimus: *neque clientes sine summa infamia deserui possunt, quibus etiam à propinquis nostris opem ferre instituiimus.*

7, 4, 22. **AD FAMEM**) Malo legere *prope famem*, ut apud Tacit. H. 3, 21, 1. *prope seditionem ventum.* Berneggerus.

7, 4, 23. **SESAMA**) Sesana & Sesamum Latinis. Plinius 18, 10. *Sesana ab Indis venit.* Columella 11, 7. Petronius post princ. Plautus Pænulo 1, 2, 113. [vbi Taubmannus.] alii in neutro dixerunt *Sesamum.* Græcis Σάραμα apud Theophrastum 8, 5. & Dioscoridem 2, 121. Homerum *Baryzax.* v. 36. *σάραμα:* Arabibus *Semsem* aut *Sersera,* Italis *Sesama,* Hispanis *Iorgilium* & *Alegria,* Gallis *Iugoline,* Germanis spuria

voce *Leindotter* aut *Flachsdotter* quam tamen vocem docti rejiciunt, nec formam penicillo vel caelo expressam & subiectam probat Matthiolus ad Dioscor. 2, 92. quos leges. Galenum quoque lib. 8. de simplic. medicamentis. Videntur, ut est in notis ad illa Petronii: *mellius verborum globulos, & omnia dicta factaque quasi papauere & sesamo sparsa*, antiqui dulcariis operibus, palati gratia, sesamum aspersisse. Macedones tamen ab usu Sesami abstinaere, sed liquore inde expresso, velut oleo artus inungere. Raderus. Videatur Atlas Maior pag. 346. m. Creticæ Indica cap. XI.

PERVNGEBANT) Ad mitigandum frigus quod vincta membra commodius ferunt, tum quia oleum habet calorem quem corpori communicat: tum etiam quod eo oblitū pori facilius excludat externum frigus. Ea ratione Annibal ad Trebiam vicisse Romanos legitur apud Florum 2, 6, 12. *Hofes frigidum & nivalem nacti diem, quum se ignibus prius oleoque fouissent &c. nostra nos hieme vicerunt.* De creberrimo apud veteres olei usu etiam vulgo notissimum.

AMPHORÆ) Veniebat ergo amphora vna 24. Philippicis numis: ita ut Philippicus 20. victoriatū seu 40. sestertius numis aestimetur, hoc est argenteo qui 80. cruciferis seu 20. baziis, ut vulgo appellantur, constabat. Amphora vulgaris continebat 48. sextarios, qui efficiunt hodie 24. mensuras nostrates. Denarius 8. staurophoris seu cruciferis permutatur: qui 10. olim assibus respondebat, unde & nomen denarii à 10. assibus accepit. Qua de re copiose disputavi in commentar. ad Martial. vt & de amphora. Raderus.

7, 4, 24. **SIROΣ**) Fuerunt serobes subterraneæ vel speluncæ, vel cryptæ, vel putei, in quibus triticum etiam ad 50. annos poterat incorruptum seruari. De Siris Varro de re rust. 1, 57. *Quidam granaria habent sub terris vti speluncas, quas vocant serobes, ut in Cappadocia ac Thracia.* Vitruvius 6, 8. *Qui autem fructibus rusticis seruiunt, in eorum vestibulis stabula, tabernæ; in ædibus cryptæ, horrea, apotheca, ceteraque quæ ad fructus seruandos.* Columella 1, 6. *Possum etiam defossa frumenta seruari, sicut transmarinis quibusdam prouinciis, vbi puteorum in modum, quos appellant Syros, exhausta humus, educta à se fructus recipit.* Plinius 18, 30. *Seruantur in serobibus, quos Syros vocant, ut in Cappadocia & Thracia &c.* Varro autor est, sic conditum triticum durare annis quinquaginta, nullum vero centum. Obserua interim apud scriptores nunc Latina vocali scribi Syros, nunc Græca Syros: Suida Συρὸς duplici ῥ & Συρῶ, *Sirobus fossa in qua semina conduntur.* Etymologus vocem συρὸς ἢ τὸς σιτρος ἢ σιρῶν deducit, quasi vox sit composita pro σιρῶδες, à conseruandis frumentis ficta & dicta. Raderus. *Conditoria frugum occulta sunt Marcellino 31, 18. vbi de Thracia loquitur.* Quod magis etiam firmet sententiam Casauboni in Athen. 4, 3. in verba *Ἄναξαρτος ἰδὲ βολβῶν σιρῶν διδύκωντος*, vbi ait: *Σιρὸς est fossa in usum granarij vel apotheca cauata.* Hesych. etiam *σιρῶν* interpretatur: quia in dolis præter vinum etiam alia seruabant. Syros vocant auctores vel rustice Varro & Columella. Varro hoc amplius, *sirosum in Thracia plurimum fuisse vnum scribit.* cur igitur hic (in Athenæo) *μισημις* vbi de rege Thracia sermo est? In Vngaria autem vina frumenta que sic recondi vltimatissimum esse, ex indigenis regionis comperio.

7, 4, 25. **CARNE**) Vide supra ad 5, 6, 17. De hoc itiacre Strabo lib. 15. *Ita erat nuda arborum, nisi quod rari aderant terebinthi frustices, summa alimenti inopia, ut iumentorum carnibus vescerentur, atque his crudis propter lignorum penuriam: sed ad hanc crudelitatem concoquendam silphij copia præfens auxilio erat.* Quod idem ex Æliano supradicto loco notauimus. Silphium autem Latinis *laserpitium* vocari ex Plinio 19, 3. notum est. & ex eodem 12, 17. longe aliud esse *massichem*. Ergo non recte confundit Siluius in hist. de Asia cap. 79. vbi dicit quosdam putare *Silphium id est massichen* alibi non nasci quam in Chio insula.

Comment. in Curtium. lib. 7. cap. 4. num. 27. 28. 29. 30. 31. 32.

7, 4, 27. *VENTI*) Sic fere Plutarch. Alex. cap. 46. Arrianus 3, 1, 11. describit Ammonitidem: Quotiescumque *Auster* ea in regione spirat, magna vi arena viam obruit, ita vi omnia viarum vestigia obducantur, & perinde vi in pelago, qua eundem sic cerni pra arena non possit. Neque enim signa vlla sine nota ad viam extant, non collis, non arbor, non ceri tumuli, ex quibus viatores itinervis rationem colligere vt nauata ex astris, possint. Et de his regionibus 6, 5, 31. Duces delectis a vento via vestigiis, via sese oblitos esse dicebant. Neque enim in arena qua densa aquaque omni ex parte viam obduxerat, eam cognosci posse, quod neque arbores iuxta viam posita essent, neque firmus aliquis certusque collis extaret: neque ex astris noctu, aut ex sole interdum itinervis rationem obseruarent &c. Vide & seq. notam.

7, 4, 28. *SIDERA OBSERVANT*) Vide qua notauimus ad ista Flori 3, 5, 28. de Pompeio: In Septentrionem Scythicum, iter, tanquam in mari stellis secutus. Totum hunc Curtii locum eleganter componit cum Silio 3, 655. Dauiqueius: vbi de Ammone. De locis Arriani proxime adductis dubius sum, an rectius sit huc trahere, vt idem dicat, quod & ratio suadet, & alii auctores probant: nullis aliis viae signis extantibus, homines ea per loca facientes iter, vt nauatas, astris pro ducibus vsos. Silius 3, 664.

Errantem campo, & semper media arua videntem:
Sidonius Cynosura regis fulissima nauis.

Lucan. 9, 495.

- - - nec sunt discrimina terrae
Vlla, nisi etherae, medio velut equore, flammæ,
Sideribus nouere vias - - - Plinius 4, 5, 6. de Syrte minoris:

E terra autem siderum obseruatione ad eam per deserta harenis, perque serpentes iter est. Vbi illa terra autem non concoquo. nec tamen cogitandi iam habeo tempus. nisi quod appareat omnia se rectius habitura, si particula prior abiiciatur. Si teneas, legam; Aeterna. Aeterna siderum obseruatione, hoc est, longa, perpetua, sicut in nostro 4, 1, 22. eterna sordet. Sed ad alia properamus. Alian. de histor. an. 7, 48, 2. relictis verbibus (in Africa) quarum sum ex astris forte (quod aiunt) coniciebat &c. Sic ergo hi loquuntur, vt Arrianus: nulla esse signa, quibus itinervis rationem colligere, vt nauata ex astris, possint. Non ergo tandem habebant eadem astra, qua nauata: aut nauata alio doctore quam necessitate incepterunt astra obseruare, cum nullum aliud viae haberent indicium? Quid ergo si teneamus in priori Arriani loco rescribere: *αστρα και οι οδους ακαιρισταται του πορειου, κατ'απρη οι ναυται, ποις αστροις* & in altero: *αστρα και οι οδους του πορειου εν νεπι η μετ' ημεραν αστε η κλιον μεμελητηδ' σφισις ποις πορειας.*

7, 4, 29. *INTERDUM*) Namque dies confundit iter. Silius 3, 663.

7, 4, 30. *IN AEGYPTO*) Haec omnia vsque ad illa, Ipsa Baetra, temerariam glossam esse iudico. forte delumpta ex 3, 2, 4. in quis eques triginta millia implebat. quia ibi statim *Bacchanorum* nomen sequitur, pro quo multa edit. retinebant Baetrianorum: Cumque nihil omnino sensum iuuat, immo contaminet tantum & illepidoglossate interpellet: aliud etiam argumentum Sebilius suppeditauit: nimirum tantulum numerum non facere ad demonstrandam populosissimae gentis multitudinem. quam supra 5, 10, 3. adeo praedicauerat, vt diceret multitudinem iuniorum, exercitus quos amiserat Darius, equasse. Idque iam post proelium ad Arbela.

7, 4, 31. *CAPUT*) Propert. 3, 10, 26. de Semiramide:

Iussit & imperio surgere Baetra caput. Laccenius.

7, 4, 32. *NONDUM*) His verbis se ipsum explicat Curtius, non de noua defectione se loqui, sed de bello Spartano, quod supra initio libri sexti descriperat. Eius autem euentum nondum sciebat Alexander, sed tantum qui principia motus eius:

nunciarent, per tanta terrarum spatia demum ad eum peruenerunt. Valde igitur falluntur, qui defectionis eius causam vel ad Philotæ supplicium, vel ad edictum quo rex iubeat exules Græcorum à suis recipi, putant referendum. nam vtrumque hoc gestum Antipatri de Lacedæmonis victoria posterius fuit. Nec sane bis cum Laconibus pugnauit Antipater: vt ex hoc loco male intellecto volunt exculperè.

ERIGYIUS) Breuiter id tangit Arrianus 3, 5, 27. quem ab interpretum leui errato libero: *Artabazem Persam, & Erigyium Caranumque vnum ex sociis.* Non hæc est mens Arriano, sed hoc vult: *Art. Persam, & Erig. Caranumque ex amicis.* De eo quod socios interpretantur, vbi amicos debebant, iam ad 3, 11, 27. *Ar. & 6, 9, 21.* semel atque iterum dictum est. nunc accedit illa verba τῶν ἰταίων, non ad vnum Caranum pertinere, sed haud minus ad Erigyium. certum hoc, si aliunde non esset, ex ipsius verbis apud Curtium mox n. 34. *quales amicos & milites Alexander habeat, ostendam.*

7.4.34. GRAVIS ÆTATE) Ista Curtii verba mihi in mentem reuocant paræmiam: *Dares Entellum prouocat.* Explicauit verbum hoc Erasmius Adag. 3, 1, 69. *Memento, inquit Hieronymus (in epist. ad Augustinum) Dares & Entelli. Conuenies vii, si quando quispiam iuuenili temeritate lacefferit aliquem, non perinde promptum ad suscipiendum certamen, verum intolerandum, si semel inierit: Quis senium ferme mos vii libenter suffragiant negotia, suscepta pertinaciter gerant. Sumptum est ex Æneid. 5, 369. vbi Dares quispiam viribus fretus & ferax iuuenta, retro profiliens in medium, quemuis ad certamen prouocat &c. Raderus.*

GALEA DEMPTE) Nescio cur hoc referant ad morem alloquendi regem, de qua infra 9, 3, 4. Non enim hac causâ caput nudauit Erigyus, sed accepta barbari conditione, qui sic obtulerat certamen, ostentandæ virtutis causâ. quomodo Paul. Warnefrid. de gest. Langobard. 1, 20. *Herulos omnino nudos pugnasse scribit, operientes solummodo corporis verecunda.* Sed de capite intecto, vilitatis. ita spectatus & Sacronir pugnam pro Romanis ciuis, ostentandæ, vt ferebat, virtutis. apud Tacit. 3, 41, 4. Ita minor Cyrus nudo capite pugnam expectans constitit. *Aliunt ceteros etiam Persæ capiti nudis aleam prælii subire.* Xenophon lib. 1. ἄνυσθας. Vt ita hic quoque Satibaxanes eam obseruaret consuetudinem, hostique prouocanti morem gesserit Erigyus, ne deterior virtute vel periculi metuentior videretur.

7.4.35. IMPERATVM) Nam certe aliter difficile est ab vtraque acie id obtinere: quod egregie representauit Barchi. Argen. lib. 4. apud quem in duello Radiobanis & Poliarchi *agere tandem, nec antea quam sapius iussus, recessit à medio militis, Regibusque arenam restituit.*

DFORVM) Non displicet. Vide tamen num fuerit, *duorum?*

7.4.38. NECESSITATE) Sic apud Liuium 45, 26, 6. *Passarone nemo aduersus potentiores viros hiscere audebat. & 29, 3, 2. culpam in auctores belli Indibilem, ceteroque principes &c. conferentibus &c. à quibus videlicet coacti essent.* Ammian. 21, 23. de Aquileiensibus: *Residui omnes abierunt innoxii, quos in certaminum rabiem necessitas egerat, non voluntas.* Sic apud Plutarch. Pompeio cap. 17. *Sthenes proficitur se amicis persuasisse, inimicos vi adegisse ad factionem Marianam.*

ARMA TRADUNT) Quod deditionis non signum modo, sed pignus. Idem aliquoties reperias apud Liuium, vt 29, 3, 2. *tradentibusque arma & dedentibus sese.* 40, 41, 3. *in deditionem venerunt, armaque tradiderunt.* 40, 16, 7. *per deditionem Ligures recipi, & receptis arma adimi.* Thucyd. 4, 7, 20. *ἐν βέλτοις τοῖς ὀπλοῖς πρὸς ἀλλήλους ἔχει σφῆς αὐτῶς Ἀθηναίων.* Apud Iustinum 24, 5, 3. *Prolemæus Macedonia Rex Gallis se pacem daturum negat, nisi Principes suos obsides dederint, & arma tradiderint.*

non enim fidem se, nisi inermibus habiturum. Adde Xenophont. *anab.* lib. VII. vbi de Aegyptiis.

7. 4. 39. *COGNOVISSENT*) Hoc ita dicentem Curtius facit Alexandrum, non quod reuera sic esset, nec enim principio motus sui Lacones cognoscere poterant, vbi futurus esset Alexander, cum eius rei nuncius ad eum perveniret: sed quia tum primum de defectione durante facta audit; tanquam de re noua, & quae modo accidisset ex communi hominum more pronunciat.

7. 5. 1. *SOGDIANORVM*) Certissimam Glareani emendationem quidni recipiam? Qui enim illi *Systiani*, quos hic legebamus? De Sogdianis autem sermonem esse, euidentissima nota ostendit num. 19. huius cap. quae in *Systianis actis* erant cognoscit. ea autem in Sogdianis acta fuisse, extra dubitationem est.

7. 5. 5. *NOCTURNVM ITER*) Sic postea in Gadrosis plurimum itineris noctu confecit. *Arrian.* 6, 4, 15. & 22. quem cum hoc loco comparare possis.

MATVINO FRIGORE) Causam, cur matutino tempore maior sit frigus, quam nocte, cum tamen sol sit mane propinquior, triplicem adfert noster P. Laurentius Forer in problematis selectis viridarii sui philosophici problem. 17. p. 21. edit. Dillinganae. quod quia breue est, subiiciam. 1. Causa. *An quia tunc maior est tempus absentiae solis, unde magis refrigerata est terra? Cum enim sol sui praesentia terram calefaciat & aerem, absentia certe longiore solis, maior frigus exoritur, diutius autem absens a nobis sol mane, quam media nocte. Licet ergo in aurora rursus sol accedat, tamen calorem suum iam cito non potest aeri communicare.* 2. Causa. *An quia die appetente ros & pruina cadit? haec autem natura frigida sunt, & aerem frigidiorum reddunt.* 3. Causa. *An quia tunc acrius nobis videtur frigus, quod concocti iam sint cibi & stomachus mane vacuus? quo autem insaniores sumus, eo magis percipimus frigus ambiens.* *Aristot. sect. 8. problem. 17.* Haec Forerus. Raderus.

7. 5. 7. *QVIVIVIV VINI OLEIQVE*) Parum hoc est. Hoc mirum, quod Cretenses, dum a Metello oblidentur, sua iumentorumque suorum vina suam torquent, insens dixerim, quam sustentarunt. *Valer. Maximus* 7, 6, 1. ext. Raderus.

HOMINIBVS) Venustius absit: nec est forte nisi è glossa. Acidalius.

AQVA) Hic quidem non dubium, quin additamentum sit aqua. Non enim iam aquam, sed vinum & oleum ingurgitarant. Dele, & mox *infusum* etiam scribe, vt humorem vtrouque capias. Ad finem fors fiat, *an regerere* scriptum auctori Acidalius. Cuius coniectura de aqua potior videtur explicatione Raderi, cui ibi ea vox pro quouis humore putatur posita. in seq. fortean fuit, *sine modo infusa vom. cog. regerere.* vt sic verbo neutro, omnia quae prius dixerat, complecteretur.

7. 5. 12. *NEC SOLVS BIB. SVSTINEO*) In toleranda siti primus omnium, quod equidem meminere, prauiit exemplo fortissimus Hebraeorum rex David 2. Reg. cap. 2. [imo illa Davidis non sitis, sed libido fuit.] Cato proximus huic, si verus *Lucanus* 9, 497. quem historicum potius quam poetam egisse veteres (*Martial.* 14, 194.) censuerunt: qui in ficcis Nafamonum arenis sitibundus oblata aqua,

Excussit galeam, suffecitque omnibus unda.

quam nemo post respicientem ducem sitiuit, adeoq; omnibus suffecit. vt & in Alexandri alio simili facto *Plutarch.* cap. 76. notauit. Ab eodem facto laudatur *Theodosius minor*, de quo ita *Sozomeni* interpres praefat. in lib. 1. hist. Ecclesiast. *Pasillo ante sane, cum Heracleam Ponti ciuitatem videre, & vetustate collapsam erigere satageret, per Bithyniam mensis tempore iter faciebat. Cum vero se satellitum quispiam à sole vehementer virentem*